

**NOWE ZJAWISKA
W DOBIE PANDEMII
COVID-19
IMPLIKACJE SPOŁECZNE**

REDAKCJA NAUKOWA

**IWONA KLONOWSKA ANDRZEJ ŻYLIŃSKI
ADAM PŁACZEK PIOTR GAWROŃSKI**

SZCZYTNO 2023

Recenzja

dr hab. Jarosław Teska, prof. Akademii Marynarki Wojennej

Redakcja wydawcy

Justyna Zaryczna

Adam Rogala

Projekt okładki

Agnieszka Kamińska

© Wszelkie prawa zastrzeżone — Akademia Policji w Szczytnie

ISBN 978-83-7462-830-3

e-ISBN 978-83-7462-831-0

Skład, druk i oprawa:

Dział Wydawnictw i Poligrafii Akademii Policji w Szczytnie

12-100 Szczytno, ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 111

tel. 47 733 54 10

e-mail: wwip@apol.edu.pl

Objętość: 15,1 ark. wyd.

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Część I. Wybrane aspekty przemocy w dobie pandemii COVID-19	7
<i>Adam Płaczek</i> Wprowadzenie do problematyki przemocy domowej w kontekście pandemii COVID-19 oraz przemocy w ruchu drogowym	9
<i>An introduction to domestic violence in the context of the COVID-19 pandemic</i>	
<i>Katarzyna Daniel</i> Prawne aspekty przemocy w rodzinie	15
<i>Legal aspects of domestic abuse</i>	
<i>Karolina Micek-Cybulska, Mirosława Zalewska-Bzymek</i> Realizacja wybranych procedur związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w warunkach pandemii COVID-19	25
<i>Implementation of selected procedures related to counteracting domestic violence in the conditions of the COVID-19 pandemic</i>	
<i>Przemysław Jarocki, Elżbieta Szewczak, Krzysztof Bisior</i> Stosowanie środków przymusu bezpośredniego w sytuacji podejmowania interwencji związanych z przemocą w rodzinie	41
<i>Use of coercive measures in situation of intervention related to domestic violence</i>	
<i>Rafał Meler</i> Wybrane elementy pomocy przedszpitalnej udzielanej ofiarom przemocy domowej przez funkcjonariuszy Policji oraz zespoły ratownictwa medycznego w obliczu pandemii COVID-19	63
<i>Selected elements of pre-hospital assistance provided to victims of domestic violence in the face of the COVID-19 pandemic by Police officers and Medical Rescue Teams</i>	
<i>Marzanna Gawryś</i> Ofiary przemocy. Psychologiczne i pedagogiczne skutki pandemii COVID-19 dla bezpieczeństwa personalnego dzieci i młodzieży	103
<i>Victims of violence. Psychological and pedagogical effects of the COVID-19 pandemic on the personal safety of children and adolescents</i>	
<i>Janusz Ślusarski</i> Funkcjonalność rodzin wojskowych a występująca w nich przemoc przed pandemią COVID-19 i w czasie jej trwania	115
<i>The functionality of military families and the violence occurring within them before and during the COVID-19 pandemic</i>	

<i>Agnieszka Sadło-Nowak</i>	
Przestępstwo niealimentacji — odpowiedzialność karna za brak realizacji obowiązku alimentacyjnego — a funkcjonowanie rodziny.	133
<i>The crime of non-maintenance — criminal liability for failure to fulfill the maintenance obligation — and the functioning of the family</i>	
<i>Sławomir Fuks, Andrzej Pogorzelski, Jakub Zaręba</i>	
Profilaktyka przemocy w ruchu drogowym.	147
<i>Prevention of violence in traffic</i>	
Część II. Edukacja w dobie pandemii COVID-19	163
<i>Piotr Gawroński</i>	
Wprowadzenie do problematyki edukacji w pandemii COVID-19	165
<i>An introduction to education during the COVID-19 pandemic</i>	
<i>Bogusław Śliwerski</i>	
Już ponad sto lat temu wymyśliliśmy szkołę na nowo	169
<i>We reinvented school over a hundred years ago</i>	
<i>Paweł Piotrowski</i>	
Reinterpretacje przestrzeni społeczno-kulturowej w codzienności życia z pandemią	181
<i>Re-interpretation of socio-cultural space in everyday life with pandemic</i>	
<i>Krzysztof Sawicki, Julita Wiszowata-Parfieniuk</i>	
Rytuały edukacyjnego oporu w warunkach nauki zdalnej — perspektywa netnograficzna	199
<i>Rituals of educational resistance in remote learning settings — a netnographic perspective</i>	
<i>Walentyna Trzcińska</i>	
Pandemia COVID-19 a wdrażanie nowoczesnych technologii, zwłaszcza gier komputerowych, w uczeniu się i nauczaniu	213
<i>The COVID-19 pandemic and the implementation of modern technologies, especially computer games, in learning and teaching</i>	
<i>Paulina Storska, Piotr Storski</i>	
Wpływ pandemii COVID-19 na warunki kształcenia dzieci w wieku wczesnoszkolnym — społeczne zagrożenia zdalnego nauczania.	227
<i>The impact of the COVID-19 pandemic on the educational conditions of early school children — social threats of distance learning</i>	

WSTĘP

Elliot Aronson, tworząc dzieło *Człowiek istota społeczna*, dowodził na kartach książki, że nasz byt osadzony jest w szerszym kontekście społecznym. Żyjemy dla ludzi i z ludźmi, tworząc społeczność i grupy społeczne skupione na realizacji określonych celów. Zaspokajamy swoje potrzeby poprzez przynależność do grup, miłość odczuwaną do innych czy bezpieczeństwo, które budujemy z innymi ludźmi. Czym zatem byłyby wszystkie te obszary bez drugiego człowieka?

Wydawało nam się to niemożliwe, a jednak wybuch pandemii COVID-19 uświadomił nam, że „bycie razem z innymi” może być zagrożone. Nagle niczym za dotknięciem czarodziejskiej różdżki zostaliśmy zamknięci w domach, odseparowani od siebie, skazani na samotność lub w najlepszym przypadku na najbliższe otoczenie, domowników.

Nasze potrzeby interakcji społecznej zeszyły na dalszy plan, liczyła się walka o zdrowie i przetrwanie. Nastąpiła deprywacja naszych potrzeb. Część z nas zaczęła się zamykać i przenosić swoją aktywność w świat wirtualny, inni zagubili się i „zapadli wewnątrz siebie”, jeszcze inni stali się zagrożeniem dla samych siebie i innych poprzez odreagowywanie stresów. COVID-19 uświadomił nam, że funkcjonowanie bez innych ludzi, ale także bez zewnętrznych interakcji i aktywności czyni z naszego życia jedynie egzystencję, która czasem jest trudna do zniesienia.

O różnych odsłonach zjawisk, jakie pojawiły się w przestrzeni społecznej, a wynikały z ogólnoświatowej pandemii, traktuje niniejsza monografia.

Pierwsza jej część koncentruje się na zjawiskach bolesnych i krzywdzących jednostkę tak w obszarze fizycznym, jak i psychicznym, a które miały możliwość zintensyfikować się w czasie izolacji wywołanej przez COVID-19. Autorzy opisali zjawisko przemocy w rodzinie, jej prawnych aspektów, a także skutków. Scharakteryzowali nową rzeczywistość wymuszającą izolację, a co za tym idzie, poczucie frustracji, deprywacji i osamotnienia, które powodują niejednokrotnie intensyfikację niepożądanych zachowań u sprawcy, a także brak możliwości uniknięcia przemocy przez ofiarę.

Druga część publikacji to teksty o szeroko rozumianej edukacji w dobie pandemii COVID-19. Autorzy przybliżają specyfikę nauczania w tych szczególnych okolicznościach, jakimi była ogólnoświatowa pandemia.

Liczymy, że lektura publikacji pozwoli na wzbogacenie wiedzy o tych jakże trudnych chwilach, będzie także zbiorem inspirujących przemyśleń. Wyrażamy głęboką nadzieję, że czasy covidu nie powrócą. Życzymy miłej lektury.

Iwona Klonowska
Andrzej Żyliński

CZEŚĆ I

WYBRANE ASPEKTY PRZEMOCY W DOBIE PANDEMII COVID-19

Adam Płaczek*

ORCID: 0000-0001-7250-2761

Wprowadzenie do problematyki przemocy domowej w kontekście pandemii COVID-19 oraz przemocy w ruchu drogowym

An introduction to domestic violence in the context of the COVID-19
pandemic

COVID-19

COVID-19 to choroba zakaźna o podłożu wirusowym wywołana przez koronawirusa drugiego ciężkiego ostrego zespołu oddechowego (SARS-CoV-2). Po raz pierwszy została wykryta w Chinach w grudniu 2019 r., zaś w styczniu 2020 r. pojawiła się w Stanach Zjednoczonych¹. W Polsce pierwsze zakażenie SARS-CoV-2 wykryto w marcu 2020 r.² Zgromadzone do tej pory dane wskazują na odzwiercące pochodzenie wirusa, a szybkie rozprzestrzenianie się sugeruje ciągłe przenoszenie wirusa z człowieka na człowieka³. Wirus rozprzestrzenia się głównie poprzez aerozole z dróg oddechowych (materiał zakaźny), szczególnie podczas kaszlu osoby zakażonej wirusem, kichania, oddychania, śpiewu, a nawet tylko mówienia. Kropelki z aerozolu mogą być wdychane lub dostać się do ust, nosa lub oczu osoby znajdującej się w pobliżu i wywołać zakażenie⁴.

---

* Adam Płaczek — nadkomisarz doktor, dyrektor Instytutu Służby Prewencyjnej Wydziału Bezpieczeństwa i Nauk Prawnych i koordynator Ratownictwa Medycznego Akademii Policji w Szczytnie. Wykładowca z zakresu ratownictwa medycznego, mistrz świata w ratownictwie medycznym (Izrael 2008 r.). Autor publikacji z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego, ratownictwa medycznego oraz grup dyspozycyjnych społeczeństwa.

¹ I. Ghinai i in., *First known person-to-person transmission of severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) in the USA*, „The Lancet” 2020, Vol. 395, Iss. 10230, <[https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(20\)30607-3/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(20)30607-3/fulltext)>, dostęp: 26 lutego 2021 r.

² M. Ważna, *Pacjent „zero” z koronawirusem w Polsce stał się sławny. Co z ochroną danych osobowych?*, <<https://www.medonet.pl/koronawirus/koronawirus-w-polsce,pacjent-zero-z-koronawirusem-w-polsce-stal-sie-slawny--co-z-ochrona-danych-osobowych-,artykul,38474051.html>>, dostęp: 26 lutego 2021 r.

³ I. Ghinai, *First...*, wyd. cyt.

⁴ By Mayo Clinic Staff, *Coronavirus disease 2019 (COVID-19)*, <<https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/coronavirus/symptoms-causes/syc-20479963>>, dostęp: 1 marca 2021 r.

Objawy choroby COVID-19 mogą pojawić się od dwóch do kilkunastu dni po ekspozycji na materiał zakaźny, w zależności od wariantu wirusa. Czas po ekspozycji, ale przed wystąpieniem objawów chorobowych nazywany jest w literaturze medycznej okresem inkubacji. Objawy choroby mogą obejmować m.in.⁵:

- gorączkę (za gorączkę uważa się ciepotę ciała powyżej 38,0°C),
- kaszel,
- zmęczenie,
- utratę smaku i węchu,
- duszność lub trudności w oddychaniu,
- bóle mięśni,
- dreszcze,
- ból gardła,
- katar,
- ból głowy i wiele innych.

Pandemia

Słownik języka polskiego instruuje, że epidemia to „nagle pojawienie się wśród ludności (także zwierząt) na danym obszarze i w określonym czasie wzrostu liczby zachorowań na daną chorobę, najczęściej zakaźną”⁶, zaś pandemia to „rodzaj epidemii obejmującej swym zasięgiem bardzo duże obszary”⁷. Można zatem przyjąć, że pandemia to nagłe pojawienie się na całym świecie wzrostu zachorowań na chorobę zakaźną, w tym przypadku zachorowań na COVID-19.

Przemoc domowa

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej⁸ przez przemoc w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny lub innej osoby wspólnie zamieszkującej lub gospodarującej; w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cier-

---

⁵ Tamże.

⁶ Hasło: epidemia [w:] *Słownik języka polskiego*, <<https://sjp.pl/epidemia>>, dostęp: 3 marca 2021 r.

⁷ Hasło: pandemia [w:] *Słownik języka polskiego*, <<https://sjp.pl/pandemia>>, dostęp: 3 marca 2021 r.

⁸ Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, tekst jedn. DzU z 2021 r., poz. 1249 (dalej ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej).

pienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Przemoc domową można podzielić na następujące rodzaje:

- fizyczna — naruszanie nietykalności fizycznej,
- psychiczna — naruszenie godności osobistej,
- seksualna — naruszenie intymności,
- ekonomiczna — naruszenie własności,
- zaniedbanie — naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich⁹.

W okresie pandemii choroby COVID-19 przemoc w rodzinie dotknęła wszystkie grupy wiekowe — starszych i młodszych, bez względu na płeć czy wykształcenie. Ministerstwa zdrowia wielu krajów wskazują, że przemoc domowa wobec osób starszych przybierać może różne formy, które pojawiły się prawdopodobnie w związku z pandemią. Pomoc niesiona ofiarom przemocy domowej zazwyczaj rozpoczyna się od interwencji funkcjonariuszy Policji, a kończy na pomocy psychologicznej czy duchowej. Rozważania naukowe związane z przemocą domową w niniejszej publikacji przedstawili wybitni znawcy tematu, legitymujący się doświadczeniem w niesieniu pomocy innym ludziom, a także zajmujący się zagadnieniami bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Rozważania w pierwszej części monografii

Pierwsza część monografii składa się z ośmiu rozdziałów, w których autorzy przedstawiają różne aspekty oddziaływania COVID-19 na zmienność charakterystyki przemocy domowej. Istotnym wątkiem w tej części monografii jest rozdział dotyczący profilaktyki przemocy w ruchu drogowym.

W rozdziale pierwszym zatytułowanym *Prawne aspekty przemocy w rodzinie* autorka wskazuje skutki prawne dla osoby stosującej przemoc w rodzinie, a w szczególności skutki karnoprawne i cywilnoprawne. Przedstawia także procedurę uproszczonej eksmisji, którą można orzec wobec sprawców przemocy. Aby zobrazować skalę zjawiska, posłużono się danymi statystycznymi sądów, które orzekały eksmisje, a także danymi organów egzekucyjnych wykonujących eksmisje.

W drugim rozdziale zatytułowanym *Realizacja wybranych procedur związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w warunkach pandemii COVID-19* autorki przedstawiają problem prawnych i praktycznych uprawnień i obowiązków policjantów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w warunkach pandemii COVID-19. Prowadzą rozważania, poszukując odpowiedzi na dość trudne pytanie: w jaki sposób funkcjonariusze Policji powinni korzystać z przysługujących im uprawnień w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w okresie panującej pandemii. Zwracają jednocześnie uwagę na fakt, że doświadczenia

---

⁹ Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”, *Rodzaje przemocy*, <<http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/8-rodzaj-przemocy>>, dostęp: 27 lutego 2021 r.

tego okresu mogą znacznie podnieść poziom ochrony ofiar przemocy w okresie popandemicznym.

Trzeci rozdział zatytułowany *Stosowanie środków przymusu bezpośredniego w sytuacji podejmowania interwencji związanych z przemocą w rodzinie* przedstawia problematykę związaną z trudną sytuacją interwencyjną, jaka ma miejsce w związku z przemocą domową. Autorzy, będący doświadczonymi funkcjonariuszami, zwracają uwagę na fakt, że działania funkcjonariuszy Policji powinny zawsze odpowiadać realnym potrzebom społeczeństwa. Wszystkie uprawnienia policjantów są określone przepisami prawa, a czas pandemii nie spowodował wprowadzenia zmian w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego. Konkludując, autorzy wskazują, że stosowanie środków przymusu bezpośredniego każdorazowo powinno posiadać podstawę prawną i faktyczną.

Kolejny rozdział pierwszej części monografii pt. *Elementy pomocy udzielanej ofiarom przemocy domowej w obliczu pandemii COVID-19 przez funkcjonariuszy Policji oraz zespoły ratownictwa medycznego* poświęcony został sposobom udzielania przez policjantów pierwszej pomocy ofiarom przemocy domowej oraz pomocy przedszpitalnej niesionej przez zespoły ratownictwa medycznego. Autor rozdziału, będący ratownikiem medycznym oraz funkcjonariuszem Policji, prezentuje wybrane obrażenia ciała wśród ofiar przemocy domowej. Przedstawione zostały także wybrane zdarzenia przemocy domowej mające miejsce w okresie pandemii.

W rozdziale piątym pt. *Ofiary przemocy. Psychologiczne i pedagogiczne skutki pandemii COVID-19 dla bezpieczeństwa personalnego dzieci i młodzieży* podjęto próbę wskazania skutków pandemii koronawirusa w ujęciu psychologicznym i pedagogicznym, w sytuacji przemocy domowej doświadczanej przez dzieci i młodzież. Pierwsza część rozdziału dotyczy wpływu pandemii na wzrost przemocy w rodzinie, zaś druga jest próbą wskazania skutków epidemii COVID-19 dla bezpieczeństwa osobistego dzieci i młodzieży.

Kolejny, szósty rozdział poświęcony został analizie i interpretacji wyników badań przeprowadzonych w rodzinach wojskowych. Autor rozdziału zatytułowanego *Funkcjonalność rodzin wojskowych a występująca w nich przemoc przed pandemią COVID-19 i w czasie jej trwania* prezentuje wyniki badań dotyczących funkcjonalności rodzin wojskowych i występujących w nich form przemocy przed pandemią COVID-19 i w czasie jej trwania. Autor wykorzystuje w badaniach nie tylko Inwentarz „Profil Rodziny” w adaptacji Zbigniewa B. Gasia, ale również własny kwestionariusz ankiety przeznaczony do badania różnych form przemocy mających miejsce w rodzinach przed pandemią COVID-19 i w czasie jej trwania.

Siódmy rozdział tej części monografii nosi tytuł *Przestępstwo niealimentacji — odpowiedzialność karna za brak realizacji obowiązku alimentacyjnego — a funkcjonowanie rodziny*. Rozważania autorki skupiają się głównie na przestępstwie niealimentacji. Jak wskazuje, to niewłaściwe wykonywanie opieki powoduje niewłaściwe funkcjonowanie rodziny. Zaznacza także, że rodzina potrzebuje środków materialnych do prawidłowego funkcjonowania, natomiast koronnym kwantyfikatorem rozwoju rodziny jest wspomniane już zaspokojenie podstawowych potrzeb materialnych.

Pierwszą część monografii kończy rozdział poświęcony *Profilaktyce przemocy w ruchu drogowym*. Autorzy dość szczegółowo omawiają działania realizowane przez Policję oraz inne podmioty zaangażowane w poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego. Jak wskazują, na efektywność działań prowadzonych na rzecz bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego wpływa wiele czynników, wśród których można wymienić czynniki stojące zarówno po stronie użytkowników dróg (zależne od użytkowników dróg), jak i podmiotów stojących na „straży” bezpieczeństwa i porządku publicznego. Działania zapobiegawcze realizowane przez funkcjonariuszy Policji są realizacją zadań wynikających z krajowych programów bezpieczeństwa ruchu drogowego, które są elementem długofalowej strategii.

Bibliografia

Literatura

Ghinai I. i in., *First known person-to-person transmission of severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) in the USA*, „The Lancet” 2020, Vol. 395, Iss. 10230, <[https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(20\)30607-3/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(20)30607-3/fulltext)>, dostęp: 26 lutego 2021 r.

Akty prawne

Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, tekst jedn. DzU z 2021 r., poz. 1249.

Inne

By Mayo Clinic Staff, *Coronavirus disease 2019 (COVID-19)*, <<https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/coronavirus/symptoms-causes/syc-20479963>>, dostęp: 1 marca 2021 r.

Hasło: epidemia [w:] *Słownik języka polskiego*, <<https://sjp.pl/epidemia>>, dostęp: 3 marca 2021 r.

Hasło: pandemia [w:] *Słownik języka polskiego*, <<https://sjp.pl/pandemia>>, dostęp: 3 marca 2021 r.

Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”, *Rodzaje przemocy*, <<http://www.niebieskaLinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/8-rodzaj-przemocy>>, dostęp: 27 lutego 2021 r.

Ważna M., *Pacjent „zero” z koronawirusem w Polsce stał się sławny. Co z ochroną danych osobowych?*, <<https://www.medonet.pl/koronawirus/koronawirus-w-polsce,pacjent-zero-z-koronawirusem-w-polsce-stal-sie-slawny--co-z-ochrona-danych-osobowych-,artykul,38474051.html>>, dostęp: 26 lutego 2021 r.

Prawne aspekty przemocy w rodzinie

Legal aspects of domestic abuse

Streszczenie: Katalog prawnych aspektów przemocy w rodzinie nie jest katalogiem zamkniętym. Wśród nich można wskazać możliwe skutki prawne dla osoby stosującej przemoc w rodzinie takie jak: niemożność podjęcia pracy lub jej utratę w sytuacji skazania oskarżonego prawomocnym wyrokiem sądu (wpis do Krajowego Rejestru Karnego), pozbawienie władzy rodzicielskiej, w niektórych przypadkach wniesienie przez małżonka pozwu rozwodowego, tzw. uproszczona eksmisja, wydziedziczenie, czy odwołanie darowizny. Wymienione skutki są jedynie hipotetycznymi przykładami, ponieważ osoba stosująca przemoc nie zawsze wstępuje w związek małżeński, posiada dzieci, czy otrzymała jakąś darowiznę w przeszłości. Ze względu na obszerność tematyki autorka niniejszego rozdziału skupia się wyłącznie na skutkach karnoprawnych oraz cywilnoprawnych. Celem niniejszego rozdziału jest więc analiza możliwych konsekwencji prawnych dla sprawców przemocy w rodzinie na gruncie przepisów prawa karnego oraz danych statystycznych sądów rejonowych. Ponadto wskazano na procedurę uproszczonej eksmisji, którą można orzec wobec sprawców przemocy. Celem zobrazowania skali zjawiska posłużono się danymi statystycznymi sądów rejonowych orzekających eksmisje (w tym również te uproszczone) oraz organów egzekucyjnych je wykonujących (komorników). Ostatnimi czasy w przepisach wprowadzono również wiele zmian w związku z pandemią COVID-19, które pokrótce omówiono. Na dzień sporządzania niniejszego rozdziału nie ma jednak wiedzy na temat funkcjonowania znowelizowanych przepisów w praktyce. Wynika to z niemożliwości pozyskania danych, gdyż sprawy wniesione do sądów rejonowych najszybciej od 1 grudnia 2020 r. zapewne nie zostały jeszcze przez sądy rozpoznane, tym bardziej, że ustawa nie określa terminu rozpatrzenia sprawy.

Słowa kluczowe: przemoc w rodzinie, prawo karne, znęcanie się, prawo cywilne, eksmisja, COVID-19

Abstract: The catalog of legal aspects of domestic abuse is not a closed catalogue. These include possible legal consequences for a person perpetrating domestic abuse, such as: inability to take up a job or loss of work if the accused is convicted by a final court judgment (entry in the National Criminal Register), deprivation of parental authority, and in some cases filing for divorce by the spouse, the so-called simplified eviction, disinheritance or revocation of a donation. The effects mentioned are only hypothetical examples, because the person using abuse does not always get married, have children, or receive any donation in the past. Due to the breadth of the subject, the author of this article focuses exclusively on criminal and civil law consequences. The aim of this article is to analyze the possible legal consequences for perpetrators of domestic abuse under the provisions of criminal law and statistical data of district courts. In addition, a simplified eviction procedure that can be imposed against perpetrators of violence was indicated. In order to illustrate the scale of the phenomenon, statistical data from district courts adjudicating evictions (including simplified

---

* Katarzyna Daniel — doktor, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego.

ones) and enforcement authorities carrying them out (bailiffs) were used. Recently, many changes have also been introduced to the regulations due to the COVID-19 pandemic, which are briefly discussed here. However, as of the date of preparation of this article, there is no knowledge about the functioning of the amended provisions in practice. This is due to the impossibility of obtaining data, as cases brought to district courts as early as December 1, 2020 have probably not yet been heard by the courts, especially since the Act does not specify the deadline for considering the case.

Keywords: domestic abuse, criminal law, abuse, civil law, eviction, COVID-19

Wstęp

Przemoc w polskich rodzinach jest zjawiskiem, któremu różne instytucje państwowe próbują przeciwdziałać od wielu lat. Kolejne nowelizacje prawa karnego zaostrzają istniejące zagrożenie karą oraz dodają nowe kwalifikacje prawne czynu. Jednocześnie w pozostałych gałęziach prawa przepisy również się zmieniają, jak np. w prawie cywilnym. Nowe uprawnienia w zakresie przeciwdziałania przemocy zyskały także służby mundurowe. Jednak występowanie przemocy w zaciszu domowym wciąż jest poważnym problemem społecznym.

Poza odpowiedzialnością karną często nie wskazuje się na inne możliwe konsekwencje prawne dla sprawcy przemocy takie jak: niemożność podjęcia pracy lub jej utratę w sytuacji skazania oskarżonego prawomocnym wyrokiem sądu, pozbawienie władzy rodzicielskiej¹, wniesienie przez małżonka pozwu rozwodowego, tzw. uproszczona eksmisja², wydziedziczenie³, czy odwołanie darowizny⁴. Zatem problem badawczy niniejszego opracowania, z uwagi na obszerność tematyki, stanowią jedynie możliwe konsekwencje na gruncie prawa karnego oraz cywilnego osób stosujących przemoc.

Karnoprawne aspekty przemocy w rodzinie

Na gruncie prawa karnego znęcanie się ma szerokie znaczenie, choćby ze względu na rodzaj przedmiotu czynności wykonawczej, zamiar sprawcy, czy konieczność wyrządzenia długotrwałego, dotkliwego bądź powtarzającego się bólu fizycznego albo cierpienia moralnego⁵. Kodeks karny wskazuje na kilka typów

¹ Ustawa z 25 lutego 1964 r. — Kodeks rodzinny i opiekuńczy, tekst jedn. DzU z 2020 r., poz. 1359 ze zm., art. 111.

² Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, tekst jedn. DzU z 2021 r., poz. 1249, art. 11a ust. 1.

³ Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. — Kodeks cywilny, tekst jedn. DzU z 2022 r., poz. 1360 ze zm., art. 1008.

⁴ Tamże, art. 898.

⁵ M. Budyn-Kulik, *Przemoc w rodzinie — analiza wiktymologiczna oraz prawnokarne środki przeciwdziałania*, Warszawa 2009, s. 13.

kwalifikowanych tego przestępstwa: znęcanie się z wykorzystaniem stosunku zależności od sprawcy, znęcanie się nad osobą nieporadną⁶, ze szczególnym okrucieństwem lub powodującym targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie⁷.

W latach 2008–2018 skazano 134 276 osób za popełnienie przestępstwa z art. 207, przy czym liczba osób skazywanych rokrocznie zmniejszyła się niemal o 30% (z 15 127 skazanych w 2008 r. do 10 985 skazanych w 2018 r.). Aż 99% osób zostało skazanych za popełnienie przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. Zmniejszyła się również liczba wyroków skazujących, zgodnie z kwalifikacją prawną czynu jako art. 207 § 2 k.k., art. 207 § 3 k.k. bądź art. 207 § 3 k.k. w zw. z art. 207 § 1–2 k.k. Należy zwrócić uwagę, że mniejsza liczba osób skazanych nie oznacza jednocześnie mniejszej liczby popełnianych przestępstw. O 30% spadła również liczba przestępstw stwierdzonych (z 21 167 w 2008 r. do 14 513 w 2016 r.)⁸.

W latach 2014–2018 z art. 207 § 1 k.k. skazano 53 551 osób, przy czym 1402 osoby (2,6%) na karę grzywny samoistnej. Liczba wymierzonych kar tego rodzaju w okresie pięciu lat zwiększyła się trzykrotnie (ze 135 — 2014 r. do 410 — 2018 r.). Sąd, wymierzając ten rodzaj kary, najczęściej orzekał jej wysokość na poziomie 2001–5000 zł (368), 1501–2000 zł (317) lub 801–1000 zł (261). W latach 2014–2020 orzeczono jedynie 57 kar grzywny samoistnej, której wartość przekraczała 5000 zł. W przypadku kwalifikacji prawnej czynu z art. 207 § 2 k.k., art. 207 § 3 k.k. lub art. 207 § 3 k.k. w zw. z art. 207 § 1–2 k.k. w 2014 r. na karę grzywny samoistnej skazano łącznie zaledwie 60 osób. Od 2015 r. sądy nie orzekły ani jednej kary grzywny samoistnej wobec skazanych z pozostałych (bardziej brutalnych) kwalifikacji prawnych czynu znęcania się⁹.

Oskarżeni o popełnienie przestępstwa znęcania z art. 207 § 1 k.k. oraz art. 207 § 1a k.k. w latach 2015–2018 najczęściej skazywani byli na ograniczenie wolności od 7 do 12 miesięcy (3634), od 4 do 6 miesięcy (1214), a także powyżej 1 roku, lecz nie dłużej niż do 2 lat (1158). We wspomnianym okresie sądy zastosowały wobec oskarżonych aż 8344 formy kary ograniczenia wolności. W zdecydowanej większości była to nieodpłatna praca na cele publiczne (6145) oraz obowiązek

⁶ Za osobę nieporadną uznaje się taką, która nie potrafi radzić sobie samodzielnie w codziennym życiu. Osoby te są bardziej podatne na procesy wiktyimizacyjne. Z racji swych cech są bardziej predystynowane, aby stać się ofiarą przestępstwa znęcania. D. Habrat, *Osoba nieporadna jako pokrzywdzona przestępstwem znęcania się*, „Studia Prawnicze” 2018, nr 2(214), s. 116–117.

⁷ Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny, tekst jedn. DzU z 2022 r., poz. 1138 ze zm. (dalej k.k.), art. 207 § 1–3; L. Gardocki, T. Gardocka, D. Jagiełło (red.), *Kodeks karny, krótki komentarz dla studiujących*, Warszawa 2020, s. 262.

⁸ *Skazania prawomocne z oskarżenia publicznego — dorośli — wg rodzajów przestępstw i wymiaru kary w l. 2008–2018*, <<https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie>>, dostęp: 25 stycznia 2021 r.; *Znęcanie się (art. 207)*, <<https://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-7/63507,Znecanie-sie-art-207.html>>, dostęp: 26 stycznia 2021 r.

⁹ *Skazania prawomocne z oskarżenia publicznego...*, wyd. cyt.

powstrzymania się od nadużywania alkoholu (844) i poddanie się terapii uzależnień (248). Zdarzały się również jednostkowe orzeczenia skazujące na powstrzymanie się od używania środków odurzających (37), poddanie się psychoterapii (24), czy zastosowanie dozoru elektronicznego (32). Z kolei w przypadku kwalifikacji prawnej czynu z art. 207 § 1 k.k., art. 207 § 2 k.k. lub art. 207 § 3 k.k. w zw. z art. 207 § 1–2 k.k. w latach 2015–2018 nie wymierzono żadnej kary ograniczenia wolności¹⁰.

Pełnienie przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. zagrożone jest karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat, natomiast z art. 207 § 1a k.k. — od 6 miesięcy do 8 lat¹¹. Praktyka orzecznicza dowodzi jednak, że niemal 300 skazanych otrzymało niższy wymiar kary (1–2 miesięcy pozbawienia wolności) lub ten sam wymiar kary, lecz w zawieszeniu. Niemniej jednak aż 78% stanowiły kary pozbawienia wolności lub w zawieszeniu, a jedynie co piąta kara (22%) stanowiła bezwzględne pozbawienie wolności. Najczęstszy wymiar kary za popełnienie przestępstwa znęcania stanowiło 7–11 miesięcy pozbawienia wolności (14 141), 1 rok pozbawienia wolności (11 822) lub 6 miesięcy pozbawienia wolności (8693). Sąd wymierzył karę 2 lat bezwzględnie pozbawienia wolności lub surowszą 1027 razy (oraz 517 kar w zawieszeniu), lecz rzadko kiedy wymiar kary oscylował wokół jej ustawowej górnej granicy — zaledwie 3% wszystkich kar pozbawienia wolności¹².

W latach 2014–2018 na karę pozbawienia wolności w związku z popełnieniem przestępstwa znęcania ze szczególnym okrucieństwem oraz powodującego targnięcie się na życie pokrzywdzonego skazano łącznie 270 osób, przy czym aż 138 z nich stanowiło pozbawienie wolności z zawieszeniem. Ponad połowa wyroków skazujących dotyczyła art. 207 § 3 k.k., a więc znęcania powodującego targnięcie się na życie pokrzywdzonego (152), natomiast co trzeci (81) art. 207 § 2 k.k. Wobec jednego oskarżonego z art. 207 § 2 k.k. zastosowano najwyższy wymiar kary (> 8 lat — 10 lat). W stosunku do pozostałych dwóch kwalifikacji prawnych czynu (zagrożonych karą do 12 lat pozbawienia wolności) nie odnotowano ani jednego wyroku skazującego w tym wymiarze. Najsurowszy wymiar kary obejmował powyżej 5 lat do 8 lat pozbawienia wolności (4 wyroki skazujące). W latach 2014–2018 wobec oskarżonych z art. 207 § 1 k.k. i art. 207 § 1a k.k. stosowano także inne rozwiązania jak np. środki karne samoistne (1). Najczęściej jednak orzekano grzywnę obok kary pozbawienia wolności (2358), rzadziej natomiast karę mieszaną (666). Wobec skazanych za znęcanie ze szczególnym okrucieństwem tego rodzaju kary stosowane były tylko kilkukrotnie¹³.

¹⁰ Tamże.

¹¹ Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny..., wyd. cyt., art. 207 § 1–1a.

¹² *Skazania prawomocne z oskarżenia publicznego...*, wyd. cyt.

¹³ Tamże.

Cywilnoprawne aspekty przemocy w rodzinie

30 listopada 2020 r. weszła w życie nowelizacja ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej¹⁴, która w znaczący sposób zmieniła kształt przepisu 11a tejże ustawy. W dotychczasowym brzmieniu artykuł ten stanowił, że „jeżeli członek rodziny wspólnie zajmujący mieszkanie, swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, osoba dotknięta przemocą może żądać, aby sąd zobowiązał go do opuszczenia mieszkania”¹⁵. Po nowelizacji w art. 11a ust. 1 wskazano, że sąd może zobowiązać sprawcę przemocy „[...] do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazać zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia”¹⁶.

Przeprowadzenie rozprawy w terminie miesiąca od dnia wpływu wniosku przed nowelizacją przepisów było obligatoryjne. Obecnie natomiast wspomniany przepis stanowi jedynie o trybie nieprocesowym postępowania cywilnego, zatem obowiązkowość odbycia się rozprawy została przez ustawodawcę wykreślona. Ponadto obecnie obowiązujący przepis nie wskazuje żadnego terminu załatwienia sprawy. Do wykonywania orzeczeń stosowane są przepisy o egzekucji dotyczące „opróżnienia lokalu służącego zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika”¹⁷.

Konkretna sprawa może się toczyć w trybie postępowania nieprocesowego tylko wtedy, kiedy ustawa wyraźnie tak stanowi¹⁸, co obejmuje sprawy opróżnienia lokalu w związku z przemocą domową. Postępowanie wszczynane jest na wniosek¹⁹. Poprzednia ustawa nie określała w ogóle sytuacji, w której po złożeniu wniosku osoba pokrzywdzona opuściła mieszkanie, pozostawiając w uznaniu sądu możliwość dalszego procedowania. Również w przypadku opuszczenia mieszkania przez osobę stosującą przemoc, w toku postępowania, sąd mógł umorzyć postępowanie, gdyż cel został osiągnięty. Obecnie przepis stosuje się również w przypadku, gdy: „osoba dotknięta przemocą w rodzinie opuściła wspólnie zajmowane mieszkanie [...], członek rodziny stosujący przemoc w rodzinie opuścił wspólnie zajmowane mieszkanie lub [...] inna osoba stosująca przemoc w rodzinie, okresowo lub nieregularnie przebywa w mieszkaniu wspólnie z osobą dotkniętą przemocą

---

¹⁴ Ustawa z 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, DzU z 2020 r., poz. 956.

¹⁵ Ustawa z 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw, DzU z 2010 r., nr 125, poz. 842, art. 11a ust. 1–3.

¹⁶ Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej..., wyd. cyt., art. 11a ust. 1.

¹⁷ Ustawa z 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy..., wyd. cyt., art. 11a ust. 1–3.

¹⁸ J. Studzińska, P. Cioch, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2017, s. 516.

¹⁹ Ustawa z 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego, tekst jedn. DzU z 2021 r., poz. 1805 ze zm., art. 511.

w rodzinie”²⁰. Umożliwia to prowadzenie postępowania cywilnego w trybie nieprocesowym w stosunku do osób stosujących przemoc, które chwilowo opuściły mieszkanie, czy wówczas gdy ofiara wyprowadziła się na jakiś czas i chce do mieszkania powrócić.

Służbom mundurowym przyznano nowe uprawnienia. Po nowelizacji nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia może być wydany podczas interwencji funkcjonariuszy Policji/Żołnierzy Żandarmerii Wojskowej. Jednakże ów nakaz lub zakaz utracą moc po upływie 14 dni od wydania. W tym czasie należy wystąpić z wnioskiem do sądu o udzielenie zabezpieczenia w postaci przedłużenia nakazu lub zakazu. Ponadto nakaz lub zakaz, o którym mowa, może być stosowany nawet wówczas, gdy osoba stosująca przemoc będzie nieobecna w mieszkaniu podczas interwencji²¹.

Osoba pełnoletnia, która pozostała w mieszkaniu przez czas niezamieszkiwania w nim osoby stosującej przemoc w rodzinie, w związku z wydaniem wobec niej nakazu opuszczenia mieszkania lub zakazu zbliżania się do mieszkania (lub postanowienia sądu) „jest obowiązana do ponoszenia opłat za dostawę do tego mieszkania energii, gazu, wody oraz odbiór ścieków, odpadów i nieczystości ciekłych oraz czynsz lub koszty bieżącego zarządzania nieruchomością, chyba że względem niej osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana do świadczeń alimentacyjnych”²².

Przepis ten wyłącza *de facto* odpowiedzialność finansową za media dorosłej osoby pokrzywdzonej, która doświadczyła przemocy jedynie w przypadku, gdy stosujący wobec niej przemoc jest zobowiązany do świadczeń alimentacyjnych. Zatem w przypadku, gdy dorosła osoba nie posiada wyroku ustalającego obowiązku alimentacyjnego lub choćby postanowienia sądu o zabezpieczeniu roszczenia alimentacyjnego²³, pozostanie ona w trudnej sytuacji, gdyż niemożliwe będzie zwrócenie się o wypłatę świadczeń do funduszu alimentacyjnego (niezależnie od spełnienia kryteriów) czy komornika. Nawet w przypadku długotrwałego dobrowolnego opłacania świadczeń alimentacyjnych (tzw. na „gębę”) osoby stosującej przemoc względem osoby poszkodowanej, jednak bez ustalenia obowiązku przez sąd, będzie to niemożliwe. Z kolei wniesienie pozwu ustalającego obowiązek alimentacyjny będzie wiązało się z koniecznością oznaczenia miejsca zamieszkania i adresu stron — w tym pozwanego²⁴. Wątpliwe wydaje się więc ustalenie przez powoda miejsca zamieszkania

²⁰ Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej..., wyd. cyt., art. 11a ust. 2.

²¹ Ustawa z 6 kwietnia 1990 r. o Policji, tekst jedn. DzU z 2023 r., poz. 171 ze zm., art. 15aa ust. 1; ustawa z 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, tekst jedn. DzU z 2023 r., poz. 1266, art. 18a ust. 1.

²² Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej..., wyd. cyt., art. 11a ust. 3.

²³ Ustawa z 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego..., wyd. cyt., art. 753 § 1.

²⁴ Tamże, art. 126 § 2 pkt 1.

pozwanego (jednocześnie osoby stosującej wobec niej przemoc) w sytuacji, gdy ten się wyprowadził. W przypadku wskazania w pozwie ostatniego adresu zamieszkania pozwany nie otrzyma możliwości odebrania korespondencji. W przypadku powzięcia informacji, że pozew nie został doręczony pozwanemu, sąd zobowiąże powoda do doręczenia pisma za pośrednictwem komornika w terminie dwóch miesięcy²⁵.

Autorka niniejszego rozdziału pozytywnie ocenia zmiany wprowadzone w art. 11a ust. 3, których dotychczas brakowało. Niemniej jednak kwestia zwolnienia z opłat za media warta jest rozważenia również pod kątem umożliwienia włączenia do kręgu tych osób dorosłych, które udokumentują (choćby na podstawie przelewów bankowych), że osoba stosująca wobec nich przemoc od pewnego czasu uiszczala pewne kwoty tytułem „dobrowolnie płaconych alimentów”. Z pewnością pomoże to osobom pokrzywdzonym do czasu rozpatrzenia przez sąd wniosku o zabezpieczenie i podczas trwania procesu.

W ust. 4 wskazano natomiast, że „przepisy ust. 1–3 stosuje się do każdego lokalu służącego zaspokajaniu bieżących potrzeb mieszkaniowych”²⁶. Zatem do przeprowadzenia procedury tzw. uproszczonej eksmisji nie jest wymagane, aby wnioskodawca (osoba pokrzywdzona) był właścicielem nieruchomości²⁷, tak jak ma to miejsce w przypadku postępowania o eksmisję w trybie procesowym. Pod pojęciem „lokalu służącego zaspokajaniu bieżących potrzeb mieszkaniowych” można więc rozumieć każdy lokal, w którym aktualnie mieszka osoba poszkodowana i sprawca przemocy (np. mieszkanie należące do rodziców, które zamieszkuje się wspólnie, lokal wynajmowany na podstawie umowy najmu czy dzierżawy, a nawet lokal komunalny lub socjalny).

Ostatnimi laty o blisko 70% wzrosła liczba spraw cywilnych o zobowiązanie sprawcy przemocy w rodzinie do opuszczenia mieszkania zajmowanego wspólnie z innym członkiem rodziny dotkniętym przemocą (z 897 w 2013 r. do 1532 w 2018 r.). Ustawodawca w poprzedniej regulacji wskazywał miesięczny termin na zakończenie postępowania. Jednakże praktyka dowodzi, że tak krótki termin okazał się nierealny do spełnienia, gdyż sądy rejonowe średnio procedowały 4–6 razy dłużej (130–180 dni)²⁸. Być może z tego powodu w obecnej aktualizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej ów miesięczny termin został wykreślony.

Praktyka stosowania przepisów ustawy o przemocy domowej dowodzi również, że liczba składanych do sądu wniosków o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia mieszkania zwiększyła się o 30% (z 1152 w 2014 r. do 1510 w 2019 r.). Ponadto statystycznie co drugi wniosek został uwzględniony

²⁵ Tamże, art. 139¹ § 1–2.

²⁶ Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej..., wyd. cyt., art. 11a ust. 4.

²⁷ Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. — Kodeks cywilny..., wyd. cyt., art. 222.

²⁸ A. Siemaszko, P. Ostaszewski, J. Włodarczyk-Madejska, *Tendencje wpływu spraw do polskich sądów powszechnych*, Warszawa 2019, s. 16; E. Melaniuk, *Praktyka stosowania instytucji nakazu natychmiastowej izolacji sprawcy przemocy domowej w wybranych krajach*, Warszawa 2020, s. 11.

i w sprawie wydano orzeczenie nakazujące opuszczenie lokalu. Biorąc pod uwagę wykonywanie orzeczeń, eksmisje ze względu na przemoc w rodzinie stanowią jedną dziesiątą wszystkich eksmisji²⁹.

Podsumowanie

Pandemia znacząco wpłynęła na sytuację osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie, choćby ze względu na konieczność odbycia kwarantanny razem z osobą stosującą przemoc czy niemożność wykonania eksmisji nawet w przypadku posiadania tytułów wykonawczych nakazujących opróżnienie lokalu mieszkalnego³⁰. Następnie ustawodawca przeredagował wskazany artykuł, stanowiąc, że zakaz przeprowadzania eksmisji „nie dotyczy orzeczeń wydanych na podstawie art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”³¹. Można zatem mówić o szybkiej reakcji ustawodawcy na zmieniającą się pandemiczną rzeczywistość. Nowe przepisy dotyczące mechanizmów działania wobec sprawców przemocy domowej wprowadzające dodatkowe uprawnienia dla żołnierzy i policjantów weszły w życie 30 listopada 2020 r. Na dzień sporządzania niniejszego rozdziału nie ma zatem wiedzy na temat ich funkcjonowania w praktyce, z powodu braku statystyk. Ponadto sprawy wniesione do sądów rejonowych w trakcie trwania 14-dniowego nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego lub zakazu przebywania w nim (czyli wniesione najszybciej od 1 grudnia 2020 r.) zapewne nie zostały jeszcze przez sądy rozpatrzone, gdyż obecnie ustawa nie określa terminu rozpatrzenia sprawy. Mając na względzie fakt, że ostatnimi laty liczba wyroków skazujących z art. 207 k.k., czyli znęcania się, zmalała, przypuszcza się, że wprowadzone zmiany w prawie karnym i innych ustawach przynioszą oczekiwane rezultaty. Nie sposób jednoznacznie stwierdzić, jaka liczba przestępstw nie została nigdy zgłoszona organom ścigania, jednak obawy budzi fakt większej liczby eksmisji wobec sprawców przemocy. Świadczy to o realnym poczuciu zagrożenia wśród osób pokrzywdzonych, skoro sam fakt ścigania sprawcy i wymierzenia mu kary nie zmniejsza obaw o życie i zdrowie osób doświadczających przemocy.

²⁹ Dane statystyczne z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 za okres od 1 stycznia 2014 do 31 grudnia 2019 r., <<https://www.gov.pl/web/rodzina/sprawozdania-z-realizacji-krajowego-programu-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie---dane-statystyczne>>, dostęp: 28 stycznia 2021 r.; *Eksmisje komornicze i cywilne w latach 1995–2018*, <<https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie>>, dostęp: 28 stycznia 2021 r.

³⁰ Ustawa z 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, DzU z 2020 r., poz. 568 ze zm., art. 15zzu.

³¹ Ustawa z 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, DzU z 2020 r., poz. 695.

Bibliografia

Literatura

- Budyn-Kulik M., *Przemoc w rodzinie — analiza wiktymologiczna oraz prawnokarne środki przeciwdziałania*, Warszawa 2009.
- Gardocki L., Gardocka T., Jagiełło D. (red.), *Kodeks karny, krótki komentarz dla studentów*, Warszawa 2020.
- Habrak D., *Osoba nieporadna jako pokrzywdzona przestępstwem znęcania się*, „Studia Prawnicze” 2018, nr 2(214).
- Melaniuk E., *Praktyka stosowania instytucji nakazu natychmiastowej izolacji sprawcy przemocy domowej w wybranych krajach*, Warszawa 2020.
- Siemaszko A., Ostaszewski P., Włodarczyk-Madejska J., *Tendencje wpływu spraw do polskich sądów powszechnych*, Warszawa 2019.
- Studzińska J., Cioch P., *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2017.

Akty prawne

- Ustawa z 25 lutego 1964 r. — Kodeks rodzinny i opiekuńczy, DzU z 2020 r., poz. 1359.
- Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. — Kodeks cywilny, DzU z 2022 r., poz. 1360 ze zm.
- Ustawa z 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego, DzU z 2021 r., poz. 1805 ze zm.
- Ustawa z 6 kwietnia 1990 r. o Policji, DzU z 2023 r., poz. 171 ze zm.
- Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny, DzU z 2022 r., poz. 1138 ze zm.
- Ustawa z 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, DzU z 2023 r., poz. 1266.
- Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, tekst jedn. DzU z 2020 r., poz. 956.
- Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, tekst jedn. DzU z 2021 r., poz. 1249.
- Ustawa z 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw, DzU z 2010 r., nr 125, poz. 842.
- Ustawa z 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, DzU z 2020 r., poz. 568.
- Ustawa z 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, DzU z 2020 r., poz. 695.

Inne

- Dane statystyczne z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 za okres od 1 stycznia 2014 do 31 grudnia 2019 r., <<https://www.gov.pl/web/rodzina/sprawozdania-z-realizacji-krajowego-programu-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie---dane-statystyczne>>, dostęp: 28 stycznia 2021 r.

Eksmisje komornicze i cywilne w latach 1995–2018, <<https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie>>, dostęp: 28 stycznia 2021 r.

Skazania prawomocne z oskarżenia publicznego — dorośli — wg rodzajów przestępstw i wymiaru kary w l. 2008–2018, <<https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie>>, dostęp: 25 stycznia 2021 r.

Znęcanie się (art. 207), <<https://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-7/63507,Znecanie-sie-art-207.html>>, dostęp: 26 stycznia 2021 r.